

בס"ד

כל השבילים בשבילך באתר הכשר shvilim.co
איריס כהן 0548424783c@gmail.com

ניתן לקבל דוגמית של
מקבצי ה"צעדים" הקודמים
ולרכוש גישה לאוצר בלום
של תכנים וכלים לפיתוח
שפה בבי"ס יסודי.

רושמים
במייל: רוצה
דוגמית מקבץ
כלים מ"שבילים"
בעברית.

הדוגמית - חינם
הגישה
- בתשלום

צעד מס' 149 - הבעה מא' - ח'

אם אתם מלמדים הבעה, ולא חשוב באיזו כיתה
תוכלו למצוא עניין בסקירה שבצעד השבוע.
איך 'בגדול' מתפתחת ההבעה במהלך שנות היסודי.
אילו נושאים מגיעים שוב ושוב, ולמה זה כ"כ חשוב.

סקירה על תחום ההבעה בכתב מא' עד ח' ---

א בכיתה א' ההבעה הנדרשת מן התלמידים היא בעיקר אינטואיטיבית. הילדים רק למדו קריאה, הם מתנסים בהמרה הפוכה - מצלילים לסמלים גרפיים, בהיבט הפונולוגי, ומשמעות להבעה בכתב - בהיבט התקשורתי. מצפים שהם ימצאו את הסמלים הגרפיים התואמים לצלילים, ויבטאו את עצמם באופן הדומה לשפת הדיבור שלהם.

ב בכיתה ב' לומדים התלמידים לנסח משפטים בצורה תקינה, ומגיעים עד כתיבת סיפור לפי רצף תמונות או אודות תמונה אחת, כאשר הנדרש הוא לכתוב עלילה שיש בה התחלה, אמצע וסוף.

ג בכיתה ג' התלמידים מכירים סוגי משפטים שונים, סימני פיסוק ומרחיבים את המבע ממשפט בסיסי למשפט מורחב בעזרת עיבוי בתארים ורגשות, ובעזרת שאילת שאלות אודות המשפט הבסיסי, וענייה עליהן במשפט המורחב. הסיפור שהם כותבים יהיה עשיר יותר, ותהיה בו גם בעיה ופיתרון, ולא רק שיתוף בחוויה.

ד בכיתה ד' משלב הכתיבה עולה, לומדי לשלב בסיפור גם דו-שיח, מוסיפים פתיחה מעניינת. השתלשלות האירועים תהיה משמעותית יותר, והסוף - מפתיע. במקביל ילמדו לכתוב גם דיווח יבש.

ה בכיתה ה' יכירו התלמידים בצורה מפורשת סוגות כתיבה נוספות על הטקסט הסיפורי; מידעי, מפעיל וטיעוני. הם ילמדו לכתוב בעצמם טקסט טיעוני שבו מבנה קבוע: פתיח, טענה, נימוק, הסבר וסיום. הם יעשו זאת בעקבות שאלה ומטרה ממוקדת הנתונה להם. לפעמים, ההוראה תהיה לכתוב פסקה בעד... או נגד... ולפעמים המטלה תבקש להכריע בעד או נגד נושא מסוים, כאשר הם נדרשים להביע את דעתם במבנה פסקת טיעון. כדי להכניס אותם לסיפור הזה, מתבקשים התלמידים הרבה

המשך <

מעניין אותך לקבל דיוור
דו שבועי נוסף לקידום
תלמידים מתקשים? <
0548424783v@gmail.com

עדיין לא בקבוצה?
לקבלת דיוור דו שבועי
לפיתוח שפה בבי"ס יסודי <
0548424783c@gmail.com

פעמים לכתוב את הטקסט כמכתב פנייה לגורם כלשהו, שרוצים לשכנע אותו בעניין המדובר. כך הם מתחברים להיבט השימושי של הכתיבה. הפתיח - יכתב בעזרת העתקת חלק מן המטלה.

י בכיתה ו' מעלים התלמידים את רמת ההבעה שלהם, ולומדים להבחין בין תיאורים חיצוניים ופנימיים. הם לומדים להתייחס לגורמים נוספים כמו מטרת התיאור, ומטרת הכתיבה בכלל כגורם משמעותי באופן הכתיבה ובמרכיבים החשובים שבכל אחד מן המצבים. הם לומדים גם לכתוב מכתב אישי ומכתב רשמי ועומדים על דיוקי ההבחנה.

ז בכיתה ז' ישנה עוד קפיצת מדרגה - הם לומדים לכתוב פסקה עיונית בעצמם. ללא הסתמכות על תיאור מקרה וצורך כמו בכיתה ה'. הם מקבלים תחום ונושא שעליהם הם נדרשים לכתוב פסקה במבנה תקין, הכולל: פתיחה, משפט מפתח, משפטים תומכים ומשפט סיום. המשפטים התומכים לא תמיד יהיו של נימוק והסבר, הם ילמדו לשלב בכתיבה גם הדגמה, תיאור או אפילו עימות.

ח בכיתה ח', מרחיבים התלמידים את ההיכרות ואת ההתנסות בכתיבת פסקה עיונית בדגמים שונים. דגם סיבה ותוצאה, דגם בעיה ופיתרון, דגם השוואה וכד'. בכל אחד מן הדגמים המבנה הכללי קבוע: פתיחה, משפט מפתח, משפטים תומכים ומשפט סיום. אלא שבכל פעם, המשפטים התומכים מגיעים למטרה אחרת. ולכל דגם מאפיינים פנימיים משלו. מילות קישור אופייניות, סדר הבאת הדברים בכמה אופנים ועוד.

נושאים שמלווים לאורך כל השנים

מטבע הדברים, לאורך כל השנים, יתנסו התלמידים גם בכתיבת תשובות תקינות ותואמות לשאלה, גם זה סוג של הבעה. בין השאר, ילמדו לתת תשובות של הבעת דעה. השאלה של 'מה דעתך' בכיתה א', וב' מתקבלת בצורה טבעית, בדומה לשאלה בתקשורת דבורה. בכיתות ג', ד' מבקשים גם נימוק, ואז נדרשת יכולת הבעה טובה יותר, כאן יש צורך להתערב ולכוון לאופן כתיבה תואם.

יש נושאים שמזכירים אותם בכל פעם מחדש, כמו: סימני פיסוק, מילות קישור, מאזכרים, משלב כתיבה, לכידות, התחשבות בנמען וקהל היעד וכד'. אלו נושאים שצריך ללמוד אותם ולהשתמש בהם בכתיבה בכל דגם ובכל פסקה. כל שנה נחשפים לרובד נוסף בכל אחד מהם, ומצפים להשבחת תוצרי הכתיבה. נושאים נוספים כמו: כתב, כתיב וארגון הכתוב מבחינה חיצונית - מטופלים מהשלב הראשון, אבל בהחלט זקוקים לתחזוקה לאורך כל שנות הלמידה...

איפה ההבעה בספרי "שבילים" בעברית?

בספרי "שביל הלשון" ישנה נגיעה בכל מקצועות העברית: לשון, הבנה, הבעה וכתוב. נקודת המוצא היא: לשון. מושגים כמו: מבנה משפט, סימני פיסוק, מילות יחס ומילות קישור - קשורים לתקינות הלשון, נושאים כמו: מילים נרדפות, ניגודים, מבנה מילוני, דיוק לשוני - קשורים להעשרת השפה. אלה גם אלה מובאים בספרי "שביל הלשון" כאשר מודגש בהם ההיבט השימושי; הן לצורך חיי היום יום, והן לצורך תחומי השפה הנוספים. כשלומדים על מילים נרדפות, או על סימני הפיסוק לומדים להבין אותם וגם להשתמש בהן בכתיבה. אחת המטרות של ספרים אלה היא להביא להשבחה של תוצרי הכתיבה, גם אם לא עוסקים בכתיבת טקסט בכל שיעור.

בספר "שבילי הלשון וההבעה" מקבל תחום ההבעה מקום מוגדר יותר. בספר זה מובא כל נושא משני ההיבטים בשיעור הראשון מכירים את הנושא מצד ההבנה, ובשיעור שלאחר מכן - מיישמים את הידע גם בהבעה.

קבלו טעימות הנוגעות בהבעה: **ברמת משפט** (ב'), **להעשרת המבע** (ד'), **לכתיבת סיפור** (ה')

מעניין אותך לקבל דיוור
דו שבועי נוסף לקידום
תלמידים מתקשים?

0548424783v@gmail.com

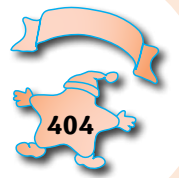

עדיין לא בקבוצה?
לקבלת דיוור דו שבועי
לפיתוח שפה בבי"ס יסודי

0548424783c@gmail.com

1. העבירו קו מתחלת המשפט לסוף מתאים, וקבלו משפט שלם.

הפסיקו פתאם.	הרתמיקאית	א.
קראה לילדים.	הילדים	ב.
השמיעה מנגינות.	הגננת	ג.
ישבו במקומות.	המנגינות	ד.

2. העתיקו את המשפטים השלמים שהתקבלו בעבודה הקודמת:

א. _____

ב. _____

ג. _____

ד. _____

3. נסו לשער מה עשתה הרתמיקאית כשהשירים הפסיקו. כתבו משפט משלכם.

ה. _____

4. השלימו את החסר בתאורי רגש או בפעלים שמתבססים עליהם.

יוסף הגיע הביתה, פניו קורנות, עיניו זורחות והוא אינו מפסיק לחייך.

- אתה נראה [ ] עליזות / עליז / שמח

- כן, אני באמת [ ] היום יותר מבכל יום. הרב מסר שעור נפלא, שמחה / שמח

והרגשתי [ ] רבה. אבל זה קורה לעתים קרובות. היום, באמצע הנאה / נהניתי

השעור עלתה במחי שאלה, וגם זה כבר קרה בעבר, אבל היום לא [ ] בוש / התבישתי

כמו תמיד, אלא אזרתי [ ] ; הצבעתי, ושאלתי בקול. הרב אמר אמצ / התאמצתי

שזו שאלה מצינת, וענה עליה תשובה טובה. הרגשתי פשוט [ ] גם אשר / מאשר

בהכסקה הצלחתי להתגבר על ה [ ] והזמנתי את ידידיה לבוא אלי בוש / אמצ

אחר הצהרים. הוא הסכים ב [ ] , ואני ממש [ ] ! ידידיה שמחה / שמח

הוא ילד נחמד שכבר מזמן רציתי שיהיה לי לחבר, אבל [ ] חש / חששתי / פחדתי

שלא ירצה. היום הוא יבוא, בעזרת השם, אני כל-כך [ ] לו. צפיה / מצפה

כעת עלי לסדר את החדר, לארגן כבוד, זה קצת [ ] , כי אני רוצה שהכל לחץ / מלחץ

יהיה בסדר, ויהיה לנו נעים ביחד.

- יוסף בני, אני מלא [ ] ממך. אכן כשמצליחים, התפעלות / מתפעל

חשים [ ] ו [ ] . חבל רק לקלקל את ההרגשה ספוק / מספק / הנאה / נהנים

הטובה עליידי [ ] ו [ ] מיתרים, אתה מתח / מתח

תשתדל להספיק לארגן מה שצריך, וה' ישלח את ברכתו. לחץ / מלחץ

אני בטוח שתוכלו להיות חברים טובים.

למדנו איך לקרוא ולהבין טקסטים ושאלות שאחרים כתבו, ועכשיו - נכיר כמה כללים שיעזרו לנו **לכתוב** בעצמנו טקסטים.

בכל פעם שנצטרך לכתוב טקסט - חשוב שנדע למה לשים לב: כתב ברור, כתיב נכון, שימוש בסימני פיסוק, כתיבה בניסוח תקין. כך הקורא יבין מה בדיוק רצינו לכתוב.

כשמקבלים משימת כתיבה - אפשר להתחיל מייד לכתוב, אך לתכנן את העבודה - זה עוד יותר טוב!

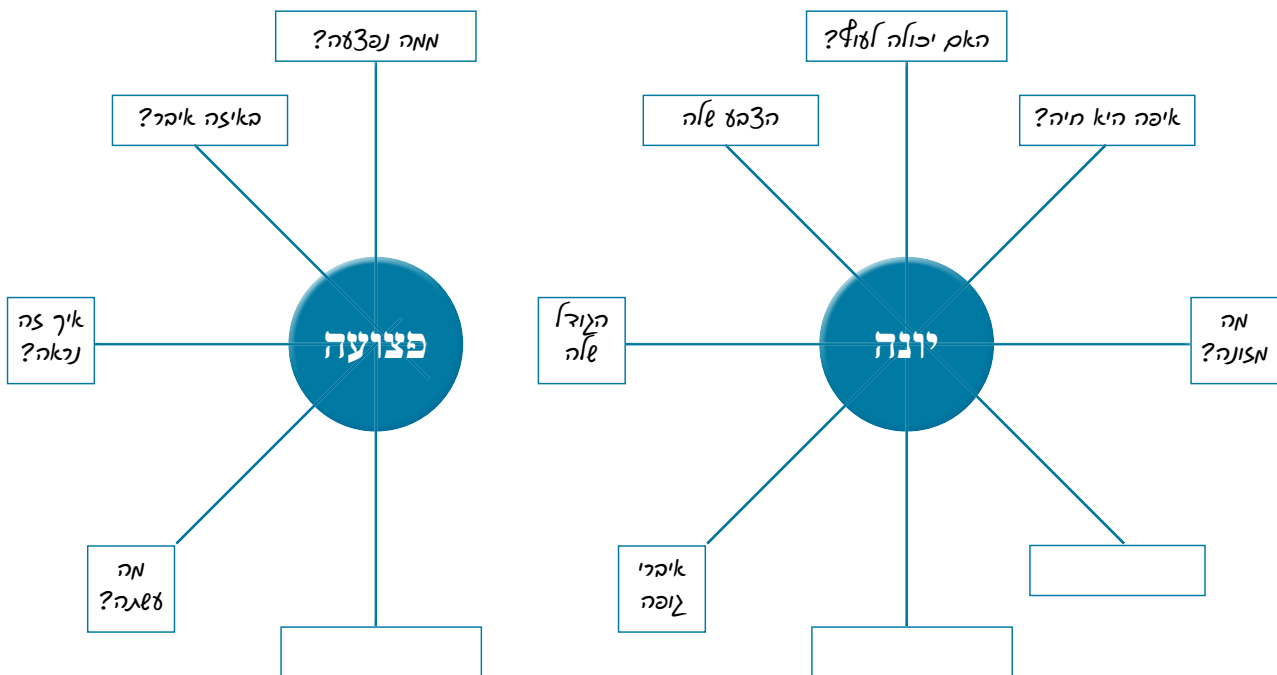
◀ **כתבו סיפור קצר בשם היונה הפצועה לפי שלבי העבודה הבאים:**

שלבי העבודה

א. הבנת הנושא - האם אתם מבינים את המילים "יונה" "פצועה"?

ב. העלאת ידע קודם - מה אתם יודעים על הנושא?

כתבו על הקווים שסביב כל מילה - מה אתם יודעים עליה? תוכלו להיעזר ברמזים שבסוף הקווים.

ג. תכנון החלק המעניין שבסיפור.

סיפור מעניין הוא סיפור שיש בו **בעיה ופתרון**.

◀ איזו בעיה לדעתכם יכולה להתרחש בסיפור ששמו "יונה פצועה"?

◀ מה הייתם רוצים לספר שהתרחש כפתרון לבעיה זו?

ד. תכנון **הרקע**, הדמויות וההשתלשלות.

רקע הסיפור כולל: המקום והזמן שבו התרחש הסיפור.

וכל מה שקשור ל"סביבה" שבה הוא התרחש.

הדמויות - הם האנשים המשתתפים בסיפור.

ההשתלשלות - כל מה שקרה עד לבעיה, וממנה עד לפתרון.

◀ **איפה** אתם רוצים שעיקר הסיפור שלכם יתרחש? (ברחוב / בגינה / בבית וכד')

◀ **מתי** אתם רוצים שעיקר הסיפור שלכם יתרחש? (באיזו עונה? באיזו שעה ביום?)

◀ **מי הם המשתתפים** בסיפור שלכם?

◀ ספרו בקיצור מה קרה עד לבעיה וממנה עד לפתרון.

ועוד לפני הכתיבה... החליטו האם אתם רוצים לספר את הסיפור ב"גוף ראשון" כלומר: שאתם מספרים מה קרה לכם, לדוגמה: יום אחד הלכתי... או שאתם מספרים ב"גוף שלישי" על מישהו בשם... שהלך ו...

